

1.Обосновка

1.1. Необходимост от провеждането на ЕСИ

С развитие на демократичните отношения у нас се забелязват и някои твърде негативни тенденции, като например ескалирането на престъпността, в това число и върху децата.

Причините за това са многобройни:

- Бедността е единия от най- големите фактори за развитие на криминалните деяния. По данни на Световната банка през 1997 г. над 36% от населението (около 3 милиона) в България живееше в бедност. Този брой рязко се увеличава в началото на 1997 г., когато макроикономическите условия се влошиха рязко. В резултат на проведените реформи се възобнови икономическия растеж и равнището на бедност започна да намалява. Бедността обаче остава неприемливо висока и България бе сред най-бедните страни, кандидатки за членство в ЕС, като към настоящия момент, при реално членство на страната, доходите на населението отново са сред най –ниските в ЕС. Бедността е най-голяма сред живеещите в селските райони, етническите малцинства, безработните семейства. Безработицата, особено продължителната, е най-важния фактор водещ до бедност в страната. Равнището на бедност е значително и независимо от макроикономическата стабилност и растеж през последните години расте. Бедността е естествен криминогенен фактор.

На второ място, следва да се посочат фактори, като сриване на традиционни ценности, разбиване на традиционния семеен модел и пр.

Може да се обобща: различни фактори създадоха предпоставка за повишаване на криминогенната обстановка в страната:

- Проблеми, свързани с безработицата и ниския жизнен стандарт;

- Деформации в ценностната система и негативно отношение към правните и обществените норми
- Липсата на възможности или нежеланието за запълване на свободното време на децата със смислени за развитието им дейности;
- Психо-травмиращи отношения в семейството и микросоциалната среда, педагогическата занемареност, престъпната безотговорност на някои родители;
- Личностни особености, социално-психични деформации, ценностни дефицити и недостатъчен контрол на проблемните деца и юноши и пр.

По отношение на криминалните деяния в някои рискови групи, като например ромските малцинства като такива фактори се изтъкват неравнопоставеността на ромската общност, затвореността на етноса и пр.

Това пък от своя страна предопределя и увеличаване на сексуалните посегателства върху децата, като едно от най-тежките в правен и социален аспект престъпления.

Всички тези фактори определят актуалността на избраната тема за ЕСИ.

1.2. Актуални съществени проблеми

Както е известно, сексуалният конфликт е съзнателна дейност и е възможен само и единствено в човешкото общество. Колкото и силен да е инстинкта за продължение на рода, в онтогенезата той се “социологизира”, в следствие на което сексуалното влечение у човека губи значението, което има в останалият животински свят, и започва да изпълнява и функции, свързани с емоционалния живот на личността. За социализираният индивид сексуалното влечение проявява все повече своя социален ефект, а неговата сексуална дейност става част от цялостната му дейност.

От друга страна обаче, влечението към сексуалността на децата има голямо криминологично значение. Ако трябва да се търси най-близката и непосредствена причина за сексуалните престъпления, тя е именно тук- в неправилното и нездраво отношение към децата.

Все върху тази основа се разгръщат и онези други престъпления, които са свързани със сексуалните прояви на правонарушителите. При лицата от по-ниска възраст не би могло и не е правилно да се говори за изградено трайно отношение към сексуални отношения с деца. Обикновено то се наблюдава при правонарушители, при които степента на десоциализиране е висока.

Самите аспекти на проблема могат да се открият в следните насоки:

- върху личността на детето се натаяват трайни следи;

- детето, което е обект на сексуално посегателство може да бъде наранено във физически аспект или дори умъртвено, ако разпознае нападателя си;

- децата, които са били обект на сексуално насилие задължително трябва да бъдат подложени на психологично лечение.

Трябва също така да се посочи, че децата - жертви на сексуалното насилие често не споделят за преживяното с родителите си, което още повече задълбочава проблема. Причините могат да бъдат различни - страх, срам, неудобство, заплахата от страна на насилника, не разбиране на проблема, отчуждение от родителите и т.н.

1.3. □ Ползватели на информацията

След провеждане на ЕСИ – то, събрания обем информация може да се ползва от голяма съвкупност от органи.

На първо място, това, разбира се, са органите на МВР.

На второ място, ползватели на информацията ще бъдат органите от детските педагогически стаи. Както е известно, детските педагогически стаи се откриват към общините по предложение на органите на Националната полиция с решение на общинските съвети и със съгласието на министъра на вътрешните работи. При нужда такива стаи се откриват към районите и кметствата. Детските педагогически стаи се закриват по предложение на Националната полиция със съгласието на министъра на вътрешните работи, с решение на общинските съвети, когато необходимостта от тях в съответното населено място е отпаднала. Общините (районите) предоставят на органите на Министерството на вътрешните работи (МВР) подходящи помещения извън сградите на полицейските служби за детски педагогически стаи и осигуряват финансови средства за обзавеждането, транспорта и цялостната им издръжка. Детските педагогически стаи се завеждат от инспектори, назначавани от министъра на вътрешните работи. За инспектори се назначават лица с висше образование и педагогическа квалификация. Следва да се посочи, че ДПС могат да оказват влияние върху:

- средата на децата;
- да окажат методическа помощ на родителите;
- да проведат предварителен разговор с предполагаемия насилник;
- да насочат детето към институция и пр.

Друг орган, който може да използва информацията са ОЗД в общините. Както е известно, ОЗД осъществява текущата практическа дейност по закрила на децата в общината, като

- приема и регистрира жалби и сигнали за нарушени права на децата - в случаите на насилие в семейството, насилие в училище, изоставяне, negliжиране от страна на единия или двамата родители; случаи на неправомерно използване на детски труд;

- работи по молби за съдействие при настаняване в домове за отглеждане и възпитание на деца лишени от родителска грижа (ДОВДЛРГ) по решение на техните родители или настойници, например, ако няма условия за отглеждането им, ако родителят/ настойникът е вдовец, в напреднала възраст или инвалид и не може непрекъснато да упражнява грижи, но в събота и неделя, през ваканциите и на празници осигурява семейна среда на децата;

- продължава работата по случай след упражнена полицейска закрила в съответствие с чл.40, ал.2 и 3 от ЗЗД, т.е ако детето е обект на престъпления или има непосредствена опасност за живота или здравето му, както и когато има опасност то да се окаже въввлечено в престъпление, когато е изгубено или е в безпомощно състояние и когато е останало без надзор;

- работи след получена призовка за участие в съдебни процедури - във връзка с дела за развод, родителски права, уреждане на имуществени и наследствени въпроси - ликвидиране или използване на детски влогове, продажби, делби, ипотекиране имоти на деца, ликвидиране на съсобственост; дела за дължима издръжка от единия родител, режим за свиждане на разделени родители с деца; промяна на име на дете; социален работник участва с доклад и становище и в наказателни дела срещу непълнолетни; участва в инициирани от родителите или други лица дела за ограничаване и лишаване на родители от родителски права със становище за най-добрия интерес на детето; - обикновено социалният работник, обстоятелствено запознал се със случая, изпълнява функциите на представител на детето, по смисъла на чл. 15, ал. 5 от ЗЗД;

- социален работник от ОЗД участва в заседания на Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) в качеството си на представител на детето, ако няма друг, както и за да има информация за проблемите на децата и семействата, като работи и в помощ на обществения възпитател; ОЗД задължително се известява от класния ръководител, когато ученик подлежи на наказание от педагогическия съвет по чл.139, ал.1 от ППЗНП - забележка, предупреждение за преместване, преместване, преминаване във вечерна форма на обучение. За всеки отделен случай се открива, води и закрива преписка, издирват се документи за децата, проучва се състоянието на роднинския кръг, вкл. местонахождение, излизания в чужбина на родителите, материално положение, здравен статус, бракове и деца, име в обществото и пр.

2. Обект и предмет на изследването

Настоящото изследване има за обект родители на малолетни деца, като изследва тяхната информираност по въпросите, свързани с детското насилие.

Предмет на изследването е информираността върху сексуалното насилие при децата.

3. Библиографска справка

Тъй като проблемът е актуален, следва да се посочи, че съществуват редица авторски трудове върху него.

В този смисъл, могат да се посочат следните възможности за използване на литературни източници:

1. Беленски, Р., Криминалистика, С., 2006
2. Златанова, В., [Сексуалното насилие като социален проблем](#) , Социологически проблеми , 1-2/2006
1. Карагъзов, И., А. Гърбачева. Специална педагогика, В. Търново, "Абагар", 1996
2. Карагъзов, И., М., Русева. Увод в социалната педагогика, В. Търново, "Слово", 1996.
3. Петрова, Н., Основи и методи на социалната работа, С., 2001
4. Станков, Б., Личността и нейното изучаване в криминологията, С., 1986
5. Станков, Б., Личност и престъпно поведение, С., 1990
6. Указание за идентифициране на проявите на насилие върху децата:

Не е открита държавна стратегия или друг подобен документ, свързан с проблема.

4. Цели и задачи на изследването

Децата смятат, че като не говорят за преживяното ще го забравят или нямат думи с които да изразят преживяното. Ето защо, те се опитват да скрият от света акта на насилие.

Колкото по близък е насилника на семейството/ баща, чичо, вуйчо/, толкова по-объркано в своите чувства е детето. То има потребност да обича родителите и близките си, за това не признава насилието и дори се обвинява за него. Често тези деца смятат, че “така трябва” и вярват, че като запазят тайната ще я забравят.

Това налага да се проучи информираността на родителите по отношение на проблема.

Ето защо, изключително важно е да се направи проучване, като целта му е свързана с:

- информираността на родителите по проблема;

- възможността на децата да споделят с родителите си проблема;

- информираността на родителите по отношение на институциите, които могат да помогнат на детето;

- информираността на родителите по отношение на негативните последици върху психиката и физиката на детето след сексуалното насилие;

- информираността на родителите и детето по отношение на превенция от подобни насилия.

Задачите на ЕСИ –то са:

- да бъде определен теоретичния модел на изследването;
- да бъде оформен практическия модел на изследването;
- да бъде конструиран въпросник;
- да бъде проведено изследването;
- да се оформят резултатите от него.

5. Хипотези

5.1. Описателни хипотези

Описателните хипотези са:

- родителите имат информация по отношение на физическите и психическите проблеми, които следват;
- родителите имат информация по отношение на институциите, които могат да помогнат;
- родителите имат информация по отношение на възможностите за превенция.

5.2. Прогнозиращи хипотези

Прогнозиращите хипотези са:

- поне половината от родителите имат информация по отношение на физическите и психическите проблеми, които следват;
- поне половината родителите имат информация по отношение на институциите, които могат да помогнат;
- поне половината родителите имат информация по отношение на възможностите за превенция.

5.3. Фактологични хипотези

Фактологичните хипотези са свързани с:

- определяне на броя / дела на родителите, които имат информация по проблема, институциите, възможностите за превенция.

6.1. Дефиниция на сексуалното насилие

Сексуалното насилие върху деца е осъществяване на сексуални действия към полово незрели индивиди (деца).

Това е [хронофилия](#) , т.е. вид [парафилия](#) , при която [сексоеротичната възраст](#) на парафила не съответства на реалната му възраст. Терминът се развива от старогръцкото 'paides' (παῖδες — момче, дете) и 'philia' (φιλία — приятелство).

Трябва да се посочи, че съществуват различни видове насилници. Най- известна и използвана е типологията на Burgess, Groth и Holmstrom. Според нея съществуват два основни типа насилници: ситуативни и преференциални. Разликата между тези два главни типа е, че ситуативните насилници преследват само уязвими групи от жертви (дори възрастни хора), докато другият вид предпочитат единствено и само жертви на средна детска възраст и би могъл да се възбуди само при мисълта за тях.

Първите също предпочитат деца, но в ситуации на стрес биха склонили на “второто по-добро”, т. е. биха се задоволили и с нещо непередпочитаното от тях. Ситуативният тип има три подтипа: “Регресивен”, “Индискриминационен” и “Незрял”.

Регресивният подтип насилници се характеризират с най- стабилният личен живот от цялата тази група. Предпочитат жертви от женски пол и се забавляват да прелъстяват непознати такива.

Индискриминационният подтип насилници имат поведението на хора с твърд характер, които биха опитали всичко- от инцест до зоофилия. Имат антисоциална и психопатна нагласа към живота и по принцип вършат всякакви престъпления. Не зачитат никакви социални норми. В основата на това стоят дълбоката фрустрация, разрушените връзки с първите хора с които са имали отношения- майка, баща, братя, сестри и т. н.

Преференциалният тип детски насилници се състои от два подтипа: “Прелъстяващ” и “Садистичен”.

Прелъстяващият подтип, нар. също фиксиран подтип, прелъстява своите жертви, купувайки им различни подаръци. Този подтип почти винаги има хомосексуални наклонности и предпочита момчета.

Садистичният подтип насилници преследват и предпочитат анален секс, обезобразявайки гениталиите. Понякога убиват и дори канибализират своите жертви, изпитвайки сексуална наслада от това. Обикновено прекосяват големи разстояния, за да намерят и преследват точната жертва.

6.2. Какво изразява сексуалното насилие

Сексуално насилие е въвличане на зависими, незрели деца и младежи в сексуални действия, на които не могат да се противопоставят разумно и които грубо нарушават социалните табу на обществения живот и/ или които умишлено не са предотвратени от човека, който се грижи за детето.

Сексуално насилие означава детето да бъде принудено да участва в сексуални дейности, независимо дали е желало да участва или не е желало.

Сексуалното насилие може да бъде извършено от родител или друг човек. Родителят , който знае, но не е предотвратил , не е предпазил детето от това също се определя като сексуален насилник.

Физическите индикатори след насилие са:

- Наблюдават се затруднения при ходене или сядане
- Скъсано или зацапано бельо
- Болка, секреция или сърбеж в гениталната област
- Болка при уриниране

- Наблюдава се драстична промяна в апетита на детето
- Енуреза – нощно напикаване
- Чести инфекции на пикочния мехур
- Венерически заболявания
- Студена, петниста кожа

Поведенчески индикатори след насилие са:

- Нежелание за преобличане (в часовете по физкултура или ходи с едни и същи дрехи дълго време)
- Слаба свързаност с връстниците
- Оттегленост, фантазиране, а също и инфантилно поведение
- Нарушения на съня
- Депресия

- Ранни знания и интереси към секса
- Опити за допир до гениталиите на възрастен
- Прелъстително и съблазняващо поведение
- Натрапливости за замърсеност, отбягване на банята или обратно- непрекъснато миене или къпане

6.3. Видове насилие

Най- разпространеният вид насилие в детската възрастова категория са блудството и изнасилването.

Сексуалното насилие върху деца се изразява и в други форми, като порнографски снимки, сводничество, проституция. Тук влизат и хомосексуалните действия с деца.

7. Методика на извадката

Настоящото ЕСИ ще изследва извадка от случайно подбрани 100 лица, като основния критерий е тези лица да имат малолетни деца, с които живеят и за които се грижат.

8. Методика на регистрацията

8.1. Източници на информация

Изследването ще бъде проведено чрез интервю. Интервюто ще включва въпроси, разпределени в няколко групи, които следва да бъдат насочени към осъществяване на целта на изследването. Част от въпросите ще бъдат отворени, друга част – затворени.

8.2. Метод на регистрация

Интервюто е специфичен метод за психологическо изследване, същността на който се състои в задаване на въпроси от страна на изследователя към изследваните с цел получаване на отговори от тях по интересувашите го проблеми, свързани с целите и задачите на изследването. За разлика от психологическата беседа, при интервюто хората знаят, че са обект на изучаване

и това предопределя неговата особеност. Интервюто се използва както при изследвания в областта на психологията на личността, така и най-вече в практиката на социално-психологическите изследвания. Обобщено изразено има четири основни вида интервю: стандартизирано, нестандартизирано, полустандартизирано и ненасочено.

В случая, ще се използва стандартизирано интервю. При стандартизираното интервю въпросите към изследваните и последователността на задаването им са определени предварително, и са еднакви за всички изследвани хора. Изследователят не може в хода на интервюто да преформулира някои от въпросите или да въвежда нови, а също и да изменя реда на задаването им.

Методиката на нестандартизираното интервю, обратно, се характеризира с пълна гъвкавост и варира в широки предели. Изследователят, като се ръководи само от общия план на интервюто, може в съответствие с конкретната ситуация на провеждането му да формулира въпросите към изследваните и да изменя реда

на задаването им.

Много от достойнствата на посочените два вида интервю притежава полус

тандартизираното или "фокусираното" интервю, в което се използва така наречения "пътеводител" на интервюто, включващ списък, както със строго необходими, така и с възможни (незадължителни) въпроси.

При това основните въпроси следва да бъдат задавани на всеки изследван, а незадължителните въпроси (подвъпросите) се използват или не се използват от изследователя в зависимост от отговорите на изследвания на основните въпроси.

Този вид интервю дава възможност на изследователя да прилага различни варианти на въпросите в пределите на рамките на "пътеводителя". В същото време получените по този начин данни са в по-голяма степен съпоставими.

Преимущества на стандартизираното интервю:

- а) получените данни от различни изследвани хора могат да бъдат сравнявани едни с други;
- б) то е по-надеждно, защото, както показва практиката, резултатите от повторното интервюиране на едни и същи хора си съвпадат много по-често;
- в) грешките при формулирането на въпросите са сведени до минимум, тъй като те могат да се обмислят внимателно преди началото на интервюто.

9. Въпросник

Въпросите са представени както следва:

1. Знаете ли какво представлява сексуалното насилие върху децата?

- Да

- Не

1. Знаете ли колко вида сексуално насилие върху децата има?

- Да

- Не

1. Детето ви би ли споделило с вас, ако преживее сексуално насилие:

-у дома;

-на улицата;

- в училище;

-сред близки.

4. Знаете ли към кого да се обърнете, ако детето ви сподели за сексуално насилие?

- Да

- Не

1. Знаете ли кои органи се занимават с превенция или разследване на сексуалните посегателства върху деца?

- Да

- Не

1. Къде, според вас, може да пострада детето ви:

-у дома;

-на улицата;

- в училище;

-сред близки.

7. Блудството води ли се сексуално насилие?

-да

- не

8. Склоняването към проституция води ли се сексуално насилие?

- да

- не

9. Обяснявате ли детето си последствията от сексуално насилие?

- да

- не

10. Вие информиран ли се за всички последствия от:

- сексуален акт;

- блудство;

- склоняване към порнография;

- склоняване към проституция.

